

גיליון מס' 495 פרשת תולדות
תשפ"ג שנה אחת עשרה

להקדשות:

053-3145900

בברכת שבת שלום

יצחק גולדשטון

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

מקור שי"ח

"תורת חיים ואהבת חסד"

לתאר זיו מידותיו הטובות של רבינו זיע"א לא נכלה, ואין כמעט מי שלא נפגש בזה בהיכלו, ומ"מ נביא כמה נקודות מאירות מחייו, למען יאירו דרכינו ויהיה עליו לנשמתו הטהורה.

רבינו זללה"ה אמר לי שאינו מוכרח לדעת ולציין ממה שכותבים האחרונים, זולת דעת גדולי האחרונים כמו הגרע"א והחת"ס וכיו"ב, שמדבריהם א"א להתעלם, וכן רבינו זצ"ל בספריו לעולם אינו מציין לספרי אחרוני זמנינו, אא"כ ביאורם נצרך להבנת הסוגיא כמו ס' מעדני ארץ בזרעים וכיו"ב, ובמקומות שרבו ספרי האחרונים לקח מלקט אחד בן זמנינו שהיה נראה לו שהקיף את כל העניינים, ואליו ציין לכל השאלות, יוצא מהגדר הזה בעל ה'אגרות משה' זצ"ל שזכה ויאמר דבר הלכה משמו, וכל זה מפני שחידש דבר נפלא בגדרי מצות חסד, ונעתיקה הנה בלשון רבינו ז"ל.

בספר טעמא דקרא (דברים פ"ו פ"ז): ושנתם לבניך. וברשי, אלו התלמידים. והוא מספרי כאן. הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בשו"ת אג"מ (אבן העזר חלק ד' סי' כ"ו סק"ד) כתב, שבן תורה צריך ליתן מעשר מזמנו ללמד לאחרים אע"פ שע"ז מתבטל מתורת עצמו ע"ש. והנה בגיטין ס' ב' אמרו רב שימי בר אשי אתא לקמיה דאביי א"ל לותבן מר בעידנא (יושיבני אדוני ללמוד בעת קבוע, רשי), א"ל אית לי עידנא לדידי, ולותבן מר בליליא א"ל אית לי מיא לאשקוי, א"ל אנא משקינא לי למר מיא ביממא, ולותבן מר בליליא א"ל לחיי, ומדלא א"ל אע"ג דאית לך עידנא אתה חייב מעשר, משמע שאין חייב. ואין לומר שכבר נתן מעשר דא"כ הול"ל אית לי עידנא לדידי וכבר נתתי מעשר, שאין חייב כלל לבטל מקביעות לימוד עצמו דחייך קודמין, ורק כשא"ל אנא משקינא ליה למר ויהי' לו זמן, אז ראוי לו לשלם לו עבור הזמן שנותן לו בקביעות לימוד. עכ"ל רבינו, ואף שרבינו הקשה שם על דבריו, מ"מ היה מציינם תמיד, וגם מקיימם באדיקות, וכל יום היה מקבל קהל כשעתיים לפחות, וגם כאשר מקורביו חששו לבריאותו ורצו שיסיים את קבלת הקהל, היה מעצמו מסמן לשואלים שימשיכו בשאלותיהם ובענייניהם, [כ"ז שהיה לפי כוחו לשלוט בענייני צרכי בריאותו], ובהמשך כשזרם הפונים הלך וגדל ונתמנו גבאים להשיג ע"ז, כל פעם שהי' רואה מאן דהו דוחק בשואל לסיים, היה מתעכב עם השואל בנחת גדולה, עד שהשכילו שלא להאיץ אנשים בפניו.

ובס' כל משאלותיך (עמ' ת"מ): נכנס הרב של העיר והתאונן כי עד שהתמנה לרב היה שוקד יומם ולילה על התורה, ועתה הטרדות שלו מרובות עד מאד לפעמים מבוקר עד ערב. והשיב רבינו: אני נותן לצבור שעה, אתה תיתן את כל לפני הצהרים, ולגבי השעות האחרות, הצבור צריך להבין שגם זה לצורך ולטובת העיר שהרב יהגה בתורה, ולך אני אומר, החפץ חיים מבאר קבעת עיתים לתורה, פירוש קבעת מלשון גזל צריך לגזול מזמנו לתורה. על הטרדות שרבים מתדפקים על דלת רבנו אמרתי קמיה, הנה נאמר בשם הגר"מ פיינשטיין זצ"ל שיש לתת מעשר מהזמן, ולכאורה נראה הדבר כי רבנו נותן הרבה יותר ממעשר, הגיב רבנו: אי אפשר לסגור את הדלת ולסלק את האנשים. עכ"ל.

וראיתי מציינים שבס' מעשה איש (ח"ג עמ' מ"א) העיד ר' שלמה רייכנברג ז"ל שמרן החזו"א זצ"ל אמר לו שצריך לראות לסייע להקמת בית יעקב בעיר נתניה, וכשהשיב שהוא תושב חדש בעיר ועמל לפרנסתו וכו', השיב לו החזו"א שכמו שיש חיוב להפריש מעשר כספים כך צריך להפריש מעשר זמן. [ועי' בהקדמת ס' שערי ישר].

עד לשנים המאוחרות נמנע רבינו מלכתוב הסכמות לספרים, אלא שכשבאו לפניו תלמידים או קרובים וכיו"ב היה כותב להם הערה על הספר, וזו הייתה ה'הסכמה', וכן נהג רבו מרן החזו"א זצ"ל, גם דברי רבינו הנ"ל, נכתבו במקור כמכתב הסכמה לס' זיו אבות להגר"פ וויס שליט"א, ומשם העתיקו המסדר של ההוצאה החדשה של הטעמא דקרא לספר.

אגב, בס' 'הספרים' (עמ' צ"א) כותב הגה"צ ר"ג הוניגסברג שליט"א: לפני הרבה שנים כתב רבינו הגהות ומ"מ לספר הרוקח, והמו"ל של הספר קיבל הסכמה ממרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, ושם כותב בהקדמה שראה את המ"מ שכתב ידידי מוהר"ח קניבסקי, ושאלו לרבינו איך הכירו, וענה רבינו: הוא הכיר אותי קצת, הרבה שנים אבא היה מבקש לי שאברר אצלו שאלות בהלכה, ושלחתי לו כמה פעמים שאלות.

אגב, רבינו לא הסכים לכתוב מחירים על הספרים העומדים למכירה בביתו, באומרו: אין זה בית מרקחת [ואף שכלכלת רבינו היתה תלויה בזה]. וכל ספר שהיה בו איזה פגם קל אפי' בכריכה היה מניחו בצד שלא למכרו.

מדור זה מוקדש לע"נ הרבנית ברכה רבקה ב"ר שלמה אריה רוזנברג הכ"מ

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

